

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 22. marraskuuta 2023
(OR. en)

15630/23

ECOFIN 1207
UEM 368
SOC 800
EMPL 574
COMPET 1135
ENV 1328
EDUC 450
RECH 514
ENER 628
JAI 1510
GENDER 205
ANTIDISCRIM 191
JEUN 266
SAN 678

SAATE

Lähettiläs:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	21. marraskuuta 2023
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2023) 903 final
Asia:	Suositus NEUVOSTON SUOSITUS euroalueen talouspolitiikasta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2023) 903 final.

Liite: COM(2023) 903 final

EUROOPAN
KOMISSIO

Strasbourg 21.11.2023
COM(2023) 903 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

euroalueen talouspolitiikasta

{SWD(2023) 903 final}

NEUVOSTON SUOSITUS

euroalueen talouspolitiikasta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 136 artiklan yhdessä sen 121 artiklan 2 kohdan kanssa,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97¹ ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011² ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euroalueen talous on kestänyt viime vuosien vakavia talouden häiriöitä hyvin. Talouden kasvu on kuitenkin viime aikoina hidastunut. Talous elpyi vuosina 2021 ja 2022 huomattavasti, mutta kasvun odotetaan hidastuvan euroalueella 0,6 prosenttiin vuonna 2023. Useimpien tavaroiden ja palvelujen hinnat ovat olleet korkealla ja nousseet yhä nopeasti, mistä on aiheutunut huomattavia vaikutuksia, vaikka energian hinnat ovat laskeneet. Ulkoinen kysyntäkään ei tarjoa vahvaa tukea. Samaan aikaan korkeaan inflaatioon on pyritty vaikuttamaan rahapolitiikalla, ja tulokset alkavat näkyä läpi talouden. Myönteistä on, että työmarkkinat ovat edelleen vahvat ja työttömyysaste on ennätysellisen alhainen. Jäsenvaltioiden ja alueiden välillä on tosin eroja. Lisäksi työvoimaosuus ja työllisyysaste ovat ennätysellisen korkeat, joskin merkkejä niiden hiipumisesta on ilmenemässä. Kasvun odotetaan vuonna 2024 elpyvän asteittain 1,2 prosenttia työllisyyden jatkuvan kasvun ja reaali-palkkojen nousun myötä samalla kun inflaatio jatkaa hidastumistaan. Näkymiin liittyy edelleen suurta epävarmuutta ja riskejä. Ne liittyvät lähinnä Venäjän Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan ja Lähi-idän tilanteeseen Hamasin Israeliin kohdistamien raakojen terrori-iskujen jälkeen, ja ne voivat vaikuttaa energiamarkkinoihin. Lisäksi inflaation torjuntapolitiikan vaikutus ja mahdolliset talouden toimeliaisuuteen kohdistuvat seuraukset lisäävät näkymiin liittyviä riskejä. Näkymiin vaikuttavat myös rakenteelliset muutokset, jotka liittyvät erityisesti

¹ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj>.

² EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>.

ilmastonmuutoksen lisääntyviin vaikutuksiin, kuten äärimmäiset sääolot ja kesän ennennäkemättömät maastopalot ja tulvat osoittavat.

- (2) Lokakuun 2022 huipun jälkeen kuluttajahintainflaatio on hidastunut euroalueella, mikä johtuu lähinnä energian hintojen laskusta mutta myös inflaation asteittaisesta ja laajapohjaisesta hidastumisesta muissa osatekijöissä. Elintarvikkeiden ja palvelujen inflaatio on kuitenkin edelleen nopeaa, eritoten kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien kannalta, ja inflaatiopaineet ovat edelleen huomattavia useissa jäsenvaltioissa. Inflaation odotetaan hidastuvan 5,6 prosenttiin vuonna 2023 ja edelleen 3,2 prosenttiin vuonna 2024, mikä edelleen ylittää EKP:n 2 prosentin tavoitteen. Inflaation hidastumista tukee EKP:n nopein ja suurin korkojen nosto sitten rahaliiton perustamisen. Valtion joukkolainojen tuotot ovat kasvaneet euroalueella, mutta tuottoerot ovat pysyneet suhteellisen vakaina. EKP on toistuvasti ilmaissut olevansa sitoutunut pitämään korot korkeina niin kauan kuin se on tarpeen inflaation hidastamiseksi tavoitelukemiin. Se on myös selventänyt, että tulevassa rahapolitiikassa edelleen noudatetaan dataan perustuvaa lähestymistapaa.
- (3) Energian hintasokki on heikentänyt kustannuskilpailukykyä euroalueella. Erityisesti tämä koskee energiaintensiivisempiä jäsenvaltioita ja teollisuudenaloja. Tähän mennessä kustannusten nousun kielteisiä vaikutuksia ovat lieventäneet valuuttakurssimuutokset ja hallitusten toteuttamat väliaikaiset toimenpiteet yritysten ja heikossa asemassa olevien kotitalouksien tukemiseksi. Korkeat energiakustannukset sekä erot jäsenvaltioiden talouksien energiaintensiteetissä ja energialähteissä ovat kuitenkin lisänneet suuria inflaatioeroja euroalueella. Vaikka energian hinnat laskivat vuonna 2023, nämä erot ovat toistaiseksi kutistuneet vain vähän. Palkkojen nousussa on ollut kahden viime vuoden aikana paljon hajontaa, ja kun tähän yhdistetään sitkeät hintaerot, tuloksena voi olla pitkäkestoisia kilpailukykyeroja euroalueen jäsenvaltioissa ja lisääntyvää makrotalouden epätasapainoa, mikä voisi heikentää euroalueen toimintaa. Keskipitkällä aikavälillä euroalueen ja jäsenvaltioiden kyky vahvistaa tuottavuutta riippuu osittain kyvystä ylläpitää innovointia ja investointeja. Tältä osin euroalueen talouksien uhkana olisi joutuminen epäedulliseen asemaan, jos näkymissä olisivat jatkuvasti kauppakumppaneita korkeammat energian hinnat ja kustannukset, jatkuva tuottavuuden kasvuvaje vertaisryhmiin verrattuna ja lisääntyvät geotalouden pirstoutumisen riskit.
- (4) Nykyiselle makrotaloudelliselle toimintaympäristölle on ominaista jatkuva epävarmuus, nopea inflaatio ja euroalueen kilpailukykyyn vaarantuminen, mikä edellyttää kunnianhimoista politiikkaohjelmaa. Lyhyellä aikavälillä ensisijaisena tavoitteena on edelleen varmistaa, että inflaatio palautetaan EKP:n 2 prosentin tavoitteeseen. Lisäksi jatkuvat inflaatioasteen erot jäsenvaltioiden välillä voivat johtaa kilpailukykyeroihin. Finanssipolitiikan tulisi osaltaan hidastaa inflaatiota, ja se olisi eriytettävä maakohtaisen velkatason ja inflaation mukaan. Reaalitulot pienenevät vuonna 2022, mikä edellyttää palkkakehitystä, joka lieventää erityisesti pienituloisten ostovoiman heikkenemistä. Samalla viranomaisten olisi seurattava inflaatioon ja kilpailukykyyn kohdistuvia kerrannaisvaikutuksia tiiviisti, ja ne olisi otettava huomioon palkanmuodostuksessa. Lisäksi on ratkaisevan tärkeää rajoittaa makrotalouden vakauteen kohdistuvia riskejä ja tiukentuneiden rahoitusehtojen makrotaloudellisia vaikutuksia. Jatkossa euroalueen on jatkettava osallistavan kasvun edistämistä ja säilytettävä maailmanlaajuinen kilpailukykynsä, välttämällä samalla eroavuuksia euroalueella. Tältä osin uudistukset ja investoinnit, myös vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi, ja euroalueen häiriönsietokyky ovat keskeisessä

asemassa. Työmarkkinaosapuolten oikea-aikainen ja tuloksellinen osallistuminen ja vahva työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu ovat keskeisiä toimintapolitiikan suunnittelun ja täytäntöönpanoa edistävän laajan sitoutumisen tukemisessa.

- (5) Vuosina 2020–2022 euroalueen finanssipolitiikkaa kevennettiin tuntuvasti kriisin vuoksi. Vuosina 2023 ja 2024 euroalueen finanssipolitiikan virityksen odotetaan kuitenkin olevan kiristävä, mikä on linjassa sen kanssa, että julkisen talouden alijäämää on supistettava, velkaa vähennettävä ja inflaatiopaineiden lietsomista vältettävä, mutta säilytettävä samalla joustavuus suuren epävarmuuden vuoksi. Vuosien 2020–2022 euroalueen finanssipolitiikan elvyttävä viritys (noin 4 % suhteessa BKT:hen) tuki taloutta, jota kurittivat covid-19-kriisi ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen aiheuttama energian hintojen nousu. Finanssipolitiikan kokonaisvirityksen odotetaan kiristyvän hieman vuosina 2023 ja 2024, ½ prosenttia suhteessa BKT:hen molempina vuosina, mikä johtuu lähinnä siitä, että kriisiin liittyvistä energiatoimenpiteistä luovutaan lähes kokonaan. Vuosina 2023 ja 2024 odotettavissa oleva kiristävä finanssipolitiikan viritys edistää finanssipoliittisten puskureiden palauttamista ajan mittaan ja parantaa siten julkisen velan kestävyyttä joissakin jäsenvaltioissa. On varmistettava, että neuvoston suosittamia nettomenojen kasvun rajoja noudatetaan. Samalla on kuitenkin tärkeää mukauttaa finanssipolitiikan viritystä, jotta vältetään pitkäkestoiset inflaatioerot. On noudatettava varovaista finanssipoliittista strategiaa, minkä lisäksi julkisia investointeja on jatkettava ja tarvittaessa lisättävä niitä pitkän aikavälin kasvun sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseksi. Vuosina 2023 ja 2024 julkisten investointien odotetaan yhä kasvavan useimmissa jäsenvaltioissa elpymis- ja palautumistukivälineen ja EU:n muiden rahastojen tuella. Julkiseen talouteen kohdistuu paineita myös ikääntymiseen, puolustukseen sekä epäsuotuisampaan korkojen ja talouskasvun erotukseen liittyvien korkeiden kustannusten vuoksi. Maakohtaisissa suosituksissa suositeltiin, että useat euroalueen jäsenvaltiot toteuttaisivat toimenpiteitä eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmiensä kestävyysparantamiseksi sekä hyväksyisivät verouudistuksia. Menokartoitusten laatiminen säännöllisenä osana (moni)vuotista talousarviomenettelyä auttaisi parantamaan julkisten menojen tehokkuutta ja laatua. Tällaisten kartoitusten on oltava soveltamisalaltaan, toimeksiannoltaan ja menetelmiltään selkeitä, ja niiden tuloksista olisi tiedotettava selkeästi yleisölle.
- (6) Euroalueen kokonaisvelan suhteessa BKT:hen odotetaan supistuvan kumulatiivisesti 2,8 prosenttiyksikköä vuosina 2023–2024 niin, että se on 89,7 prosenttia suhteessa BKT:hen viimeistään vuoden 2024 lopussa. Supistuminen johtuu lähinnä nimellisen BKT:n kasvusta, joka ylittää jäljellä olevasta velasta maksettavan keskimääräisen koron. Velkaa on kuitenkin useissa jäsenvaltioissa yhä paljon, ja korkeammat korot näkyvät vähitellen suurempina velanhoitokustannuksina, mikä rasittaa velan kehitystä keskipitkällä aikavälillä vaihtelevassa määrin, riippuen velan määrästä ja maturiteettirakenteesta sekä inflaatioidonnaisten joukkolainojen osuudesta. Komission ehdotuksella talouden ohjausjärjestelmän uudistamiseksi³ pyritään edistämään realistisia, kestäviä ja vaihteittaisia julkisen talouden sopeuttamistoimia, joita ohjaavat maakohtaiset keskipitkän aikavälin suunnitelmat. Ehdotuksella pyritään myös edistämään kestävästä kasvusta kannustamalla asiaankuuluviin uudistuksiin ja investointeihin. Neuvosto on päättänyt saada talouden ohjausjärjestelmää koskevan työn päätökseen vuonna 2023. Jos tarkistetusta

³ COM(2023) 240 final, COM(2023) 241 final ja COM(2023) 242 final.

oikeudellisesta kehyksestä päästään nopeasti yhteisymmärrykseen, finanssipolitiikan selkeys ja ennakoitavuus lisääntyvät, mikä edistää velkakestävyyttä ja talouskasvua.

- (7) Energian hintojen nousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi on toteutettu hätätukitoimenpiteitä. Niiden kustannukset nousivat vuonna 2023 huolimatta siitä, että energian hinnat laskivat vuoden 2022 huippulukemista. Komissio arvioi, että tällaisten toimenpiteiden julkiselle taloudelle aiheuttamat nettokustannukset ovat 1,0 prosenttia suhteessa euroalueen BKT:hen vuonna 2023, kun ne vuonna 2022 olivat 1,3 prosenttia. Huolimatta aiemmista toimintapoliittisista neuvoista ja jäsenvaltioiden sitoumuksista parantaa tällaisten tukitoimenpiteiden laatua lähes puolet asiaan liittyvistä talousarviokustannuksista vuonna 2023 on aiheutunut hintatoimenpiteistä, joita ei ole kohdennettu haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ja yrityksille. Suurin osa toimenpiteistä on nyt tarkoitus lopettaa asteittain vuoden 2024 aikana, sillä energian hintojen odotetaan vakautuvan. Jos nämä suunnitelmat toteutuvat, julkisen talouden jäännöskustannukset ovat koko euroalueella noin 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024. Jos energian hinta kuitenkin nousee jälleen tasolle, joka edellyttäisi uusia tukitoimenpiteitä tai tukitoimenpiteiden jatkamista, nämä toimenpiteet olisi kohdennettava heikossa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojeluun, niiden olisi oltava julkisen talouden kannalta kohtuuhintaisia ja niissä olisi kannustettava energiansäästöön. Yleisemmin ja kriisiin liittyvien energiatoimenpiteiden lisänä ympäristöverotuksen tehokkaampi käyttö saastuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti sekä fossiilisten polttoaineiden tukien ja muiden ympäristölle haitallisten tukien asteittainen poistaminen voisivat osaltaan lisätä euroalueen jäsenvaltioiden finanssipoliittista liikkumavaraa.
- (8) Laadukkaiden julkisten investointien riittävän määrän ylläpitäminen voi auttaa vauhdittamaan potentiaalista kasvua ja tukemaan vihreää ja digitaalista siirtymää. Tässä suhteessa ensisijaisena tavoitteena on elpymis- ja palautumistukivälineen mukaisten uudistusten ja investointien sekä koheesiopolitiikan rahastojen täysimääräinen täytäntöönpano. Kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano on edennyt hyvin, mutta edistyminen vaihtelee jäsenvaltioittain. Joissakin tapauksissa täytäntöönpanoa on tehostettava toistuvien viivästysten kuromiseksi umpeen. Komissio on marraskuun puoliväliin mennessä vastaanottanut 34 maksupyyntöä 19:ltä euroalueen jäsenvaltiolta ja jakanut yhteensä 162,1 miljardia euroa avustuksina ja lainoina. Tästä on maksettu ennakkomaksuina 51,6 miljardia euroa sekä välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamisen perusteella 110,5 miljardia euroa. Maksuvauhti on ollut vuonna 2023 hieman odotettua hitaampi, mikä johtuu osittain siitä, että jäsenvaltiot keskittyvät elpymis- ja palautumissuunnitelmiansa tarkistamiseen avustusten myöntämisessä tapahtuneiden muutosten, uusien lainapyyntöjen sekä REPowerEU-lukujen⁴ käyttöönoton vuoksi. Koheesiopolitiikan puitteissa euroalueen jäsenvaltioille on covid-19-pandemian alusta lähtien jaettu lähes 120 miljardia euroa Euroopan aluekehitysrahastosta, koheesiorahastosta, Euroopan sosiaalirahastosta ja nuorisotyöllisyysaloitteesta. Koheesiopolitiikan väliarvioinnin yhteydessä jäsenvaltioilla on mahdollisuus tarkistaa koheesiopolitiikan ohjelmia ja osoittaa varoja kiireellisiin tarpeisiin ja uusiin haasteisiin. Vuoden 2024 talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso tarjoaa ohjeistusta väliarviointia varten

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>.

ja auttaa lisärahoituksen kohdentamisessa, ja siinä otetaan huomioon jäsenvaltioiden ja alueiden sosioekonominen tilanne ja haasteet. Samalla edistetään täydentävyyttä elpymis- ja palautumistukivälineen ja EU:n muiden rahastojen kanssa.

- (9) Avainasemassa tuottavuuden parantamisessa ja euroalueen kilpailukyvyn vahvistamisessa, erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseksi, on yksityisten investointien ja innovoinnin edistäminen ja osaamisen kehittäminen. Yksityisten investointien kasvua voitaisiin vauhdittaa poistamalla investointiesteitä esimerkiksi toteuttamalla uudistuksia, joilla virtaviivaistetaan ja digitalisoidaan suunnittelua, lupamenettelyjä ja muita hallinnollisia menettelyjä. Myös teollisuuspolitiikalla voidaan tukea investointeja, turvata kilpailukykyä ja välttää riskejä, jotka liittyvät liialliseen riippuvuuteen vähäisestä määrästä kolmansia maita keskeisten teknologioiden, raaka-aineiden ja teollisuuden tuotantopanosten suhteen. Euroopan komissio on esittänyt osana vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmaansa useita aloitteita strategisten alojen vahvistamiseksi. Näitä ovat esimerkiksi nettonollateollisuutta koskeva säädös⁵, kriittisiä raaka-aineita koskeva säädös⁶ ja Euroopan strategisten teknologioiden kehitysväline (STEP)⁷. Yksityisellä sektorilla tarvittavaan siirtymiseen annetaan taloudellista tukea myös innovaatorahastosta ja modernisaatorahastosta. Lisäksi Euroopan komissio on tarjonnut jäsenvaltioille mahdollisuuden käyttää valtiontukisääntöjen mukaista joustovaraa hyväksymällä tilapäiset kriisi- ja siirtymäpuitteet⁸. Tavoitteena on tukea toimenpiteitä aloilla, jotka ovat keskeisiä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta. Euroalueen jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä tukeakseen energiakriisistä eniten kärsiviä aloja ja vihreää siirtymää, mutta tällaisista toimenpiteistä päätetään yleensä maakohtaisesti, mikä saattaa vääristää tasapuolisia toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla. Tällaisiin kriittisiin teknologioihin tehtävien EU:n julkisten investointien tarve on kasvanut, ja STEP-kehitysväline on ensimmäinen askel, jolla tähän tarpeeseen pyritään vastaamaan. Tavoitteena on houkutella huomattava määrä yksityisiä investointeja. STEP-kehitysvälineestä voi olla apua, kun pyritään turvaamaan yhteenkuuluvuutta ja sisämarkkinat. Sillä on myös tärkeä asema valmisteltaessa uusia toimia ja testattaessa niiden käyttökelpoisuutta Euroopan suvereniteettirahastoa varten. Vahvat pääomamarkkinat ovat ratkaisevan tärkeitä osallistavan, kilpailukykyisen ja selviytymiskykyisen euroalueen talouden kannalta. Syvempi pääomamarkkinaunioni auttaisi saamaan liikkeelle tarvittavaa yksityistä rahoitusta vihreää ja digitaalista siirtymää varten, vähentäisi hajanaisuutta ja parantaisi rahoituksen saatavuutta. Eurooppa-neuvosto kehotti helmikuussa 2023 Euroopan unionin neuvostoa ja Euroopan parlamenttia nopeuttamaan pääomamarkkinaunionia koskevan toimintasuunnitelman toteuttamista edistämällä alan lainsäädäntöehdotusten käsittelyä ja saattamalla sen päätökseen. Euroryhmä asetti toukokuussa 2023 tavoitteeksi päästä maaliskuuhun 2024 mennessä sopimukseen aloista, joita Euroopan komission olisi tarkasteltava pääomamarkkinaunionin syventämiseksi edelleen. Osana talous- ja rahaliittoa koskevaa työtä komissio esitti vuonna 2023 ehdotuksen digitaalisen euron oikeudellisesta kehyksestä. Digitaalinen euro täydentäisi eurokäteistä ja tukisi talouden digitalisaatiota ja innovointia vähittäismaksuissa. Se myös vähentäisi maksuliikenteen hajanaisuutta unionissa. Jos digitaalinen euro lasketaan liikkeeseen,

⁵ COM(2023) 161 final.

⁶ COM(2023) 160 final.

⁷ COM(2023) 335 final.

⁸ EUVL C 101, 17.3.2023, s. 3–46.

se antaisi uuden mahdollisuuden käyttää riskitöntä keskuspankkirahaa eurooppalaisissa maksupalveluissa. Se helpottaisi myös rajatylittäviä maksuja ja vahvistaisi euron kansainvälistä asemaa ja Euroopan avointa strategista riippumattomuutta.

- (10) Talouskasvun hidastumisesta huolimatta työmarkkinat ovat edelleen vahvat. Työllisyys kasvoi edelleen vuonna 2023 yhdessä työtuntien kanssa. Taustalla on työvoimapula ja osaamisvaje sekä yritysten kasvava työvoiman ylimitoitus. Vaikka tulos on yleisesti ottaen ollut hyvä ja laajapohjainen kaikissa jäsenvaltioissa, jotkin ryhmät (naiset, nuoret, matalan osaamistason työntekijät, vammaiset) ovat edelleen aliedustettuina työmarkkinoilla. Aktiivisella työmarkkinapolitiikalla (kun samalla on saatavilla laadukkaita ja kohtuuhintaisia varhaiskasvatuspalveluja) on keskeinen rooli osallistamisen lisäämisessä ja taitojen hankkimisen tukemisessa, millä on myönteinen vaikutus potentiaalisen tuotannon kasvuun ja kilpailukykyyn pitkällä aikavälillä. Hallittu laillinen muuttoliike kolmansista maista voi auttaa ratkaisemaan osaamisvajetta ja työvoimapulaa, ja sillä täydennettäisiin pyrkimyksiä löytää osaamispotentiaalia unionista. Samalla on kuitenkin varmistettava työntekijöiden oikeuksien ja sosiaalisten oikeuksien kunnioittaminen ja toteutuminen. Euroalueen jäsenvaltiot myönsivät vuonna 2022 kolmansien maiden kansalaisille 664 000 ensimmäistä työlupaa. Määrä on lähes kolminkertaistunut kymmenessä vuodessa.
- (11) Nimellispalkat nousivat vuonna 2022 (+ 4,8 %) ja vuoden 2023 ensimmäisten kuukausien aikana korkean inflaation ja kireiden työmarkkinoiden vuoksi. Vaikka tämä on osittain torjunut ostovoiman heikkenemistä, nimellispalkkojen kasvu ei ole pysynyt inflaation tahdissa (reaalipalkat laskivat 3,7 prosenttia vuonna 2022). Nimellispalkat noussevat tuntuvasti vuosina 2023 ja 2024, kun taas reaali-palkkojen kasvun odotetaan olevan maltillista. Kotimaisen kysynnän odotetaan vahvistuvan. Palkkojen odotettu nousu saattaa samaan aikaan vaikuttaa sellaisten tavaroiden hintoihin, joissa kotimaisen työvoiman osuus on vahva, sekä palvelujen hintoihin. Hintavaikutus saattaa kuitenkin lieventyä, jos aiempi yksikkövoittojen kasvu purkautuu. Palkkojen nousu voisi vaikuttaa myös kilpailukykyyn, ja pitkäkestoiset erot euroalueella voisivat yhdessä muiden tekijöiden kanssa aiheuttaa makrotalouden epätasapainoja. Sen vuoksi palkkasopimuksissa olisi otettava asianmukaisesti huomioon euroalueen kehitys kansallisen dynamiikan lisäksi.
- (12) Elinkustannukset ovat nousseet lähinnä energiakriisin ja siihen liittyvän vaihtosuhteen heikkenemisen vuoksi. Elinkustannusten nousu on vaikuttanut kielteisesti reaalitytöihin, ja sillä on ollut myös tuntevia sosiaalisia vaikutuksia. Vuonna 2022 asumisen, veden, sähkön sekä kaasun ja muiden polttoaineiden hinnat nousivat 17,5 prosenttia, elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien hinnat 10,5 prosenttia ja liikenteen 11,2 prosenttia. Pienituloiset kotitaloudet kärsivät elinkustannusten huomattavista muutoksista. Yli puolessa euroalueen jäsenvaltioista aineellinen ja sosiaalinen puute sekä energiaköyhyys lisääntyivät nimellispalkkojen kehityksestä ja tukimekanismeista huolimatta. Useissa jäsenvaltioissa elinkustannusten nousu vaikutti ikääntyneisiin ja maaseudulla asuviin suhteettoman paljon.
- (13) Euroalueen pankkisektori on osoittautunut kestäväksi, vaikka markkinoiden myllerrys on pahentunut. Euroalueen pankkisektori on nykyään hyvin pääomitettu ja kannattava, kuten Euroopan pankkiviranomaisen vuonna 2023 tekemät EU:n laajuiset stressitestit vahvistavat. Rahapolitiikan ja lainanantoehtojen tiukentumisen myötä yksityiselle sektorille suunnatut luottovirrat ovat tuntuva laskussa. Jatkossa

makrotalouden näkymien jyrkkä heikkeneminen ja pitkään korkealla pysyttelevät korot voivat heikentää omaisuuserien laatua. Pankkien ulkopuolista rahoitusta välittävä sektori saattaa samaan aikaan osoittautua haavoittuvaiseksi. Rahoitusehtojen tiukentuessa on tärkeää seurata riskejä oikea-aikaisesti, tehdä velallisten kanssa ennakoivaa yhteistyötä ja hallinnoida järjestämättömiä lainoja aktiivisesti, jotta rahoitusala säilyttäisi kykynsä rahoittaa taloutta. Rahoitusmarkkinoilla voi ilmetä muitakin riskejä. Erityisesti korkeammat riskipreemiot ja tiukentuva likviditeettitilanne voivat johtaa omaisuuserien hintojen jyrkempään ja kenties tavanomaisesta poikkeavaan laskuun. Myös asunto- ja liikekiinteistömarkkinoiden meneillään olevaa sopeutumista on seurattava tiiviisti. Asuntolainojen korkojen nousu ja velanhoitokyvyn heikkeneminen voivat johtaa asuntojen hintojen tuntuvaan korjausliikkeeseen ja lisätä rahoitusmarkkinoiden epävakautta.

- (14) Maaliskuussa 2023 annetussa eurohuippukokouksen julkilausumassa todettiin jälleen kerran, että euroalueen johtajat ovat sitoutuneet pankkiunionin viimeistelemiseen. Tarkistettua Euroopan vakausmekanismia koskevan sopimuksen ratifiointi mahdollistaisi yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelyn käyttöönoton ja eritoten vahvistaisi euroalueen häiriönsietokykyä. Tätä taustaa vasten komissio esitti huhtikuussa 2023 ehdotuksen pankkien kriisinhallinta- ja talletussuojakehyksen uudistamisesta. Tavoitteena on antaa viranomaisille mahdollisuus järjestää kaikenkokoisten ongelmapankkien, myös pienten toimijoiden, hallittu poistuminen markkinoilta, riippumatta liiketoimintamallista,

SUOSITTAA, että euroalueen jäsenvaltiot toteuttavat toimia sekä yksinään, muun muassa panemalla täytäntöön elvytys- ja palautumissuunnitelmansa, että yhdessä euroryhmän puitteissa vuosina 2024–2025 seuraavasti:

1. Harjoittavat koordinoitua ja maltillista finanssipolitiikkaa pitääkseen velan maltillisella tasolla tai saattaakseen velkasuhteen uskottavalle lasku-uralle. Saavuttavat euroalueella kaiken kaikkiaan kiristävän finanssipolitiikan virityksen ja helpottavat siten inflaation oikea-aikaista palauttamista 2 prosentin tavoitteeseen, mutta säilyttävät samalla joustavuuden, sillä epävarmuus on edelleen suurta. Lopettavat kriisiin liittyvät energiatukitoimenpiteet mahdollisimman pian ja käyttävät tästä saatavat säästöt alijäämien supistamiseen. Mukauttavat finanssipolitiikan viritystä, jotta vältetään pitkäkestoiset inflatioerot, varmistaen samalla neuvoston suosittelujen menokatkojen noudattamisen. Laativat keskipitkällä aikavälillä finanssipoliittisia strategioita, joilla saavutetaan maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä sekä vahvistetaan tarvittaessa velkakestävyttä asteittaisen ja kestävä vakauttamisen sekä laadukkaiden julkisten investointien ja uudistusten avulla. Sisällyttävät tarvittaessa näihin strategioihin toimenpiteitä julkisten menojen vaikuttavuuden ja laadun parantamiseksi sekä eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmien kestävyys- ja riittävyyden tukemiseksi.
2. Pitävät yllä riittävää määrää julkisia investointeja vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseksi sekä tuottavuuden ja häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi. Nopeuttavat elpymis- ja palautumissuunnitelmien ja niihin sisältyvien REPowerEU-lukujen täytäntöönpanoa. Hyödyntävät koheesipolitiikan ohjelmia täysimääräisesti ja varmistavat, että niiden väliarvioinnissa otetaan huomioon muun muassa eurooppalaisessa ohjausjaksossa yksilöidyt haasteet sekä edistyminen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, heikentämättä kuitenkaan ohjelmien yleistä tavoitetasoa.

3. Tukevat kansallisten käytänteiden mukaisesti ja työmarkkinaosapuolten roolia kunnioittaen palkkakehitystä, joka vähentää ostovoiman heikkenemistä erityisesti pienituloisten osalta, ja ottavat asianmukaisesti huomioon kilpailukyyn kehityksen ja pitkäkestoisten erojen välttämisen euroalueella. Edistävät täydennys- ja uudelleenoulutusta sekä aktiivista työmarkkinapolitiikkaa, jotta voidaan puuttua työvoima- ja osaamisvajeeseen ja lisätä tuottavuutta. Toteuttavat toimenpiteitä, joilla helpotetaan kolmansista maista tulevien työntekijöiden hallittua laillista maahanmuuttoa työvoimapulasta kärsivissä ammateissa, täydentäen näin kaikin osin pyrkimyksiä löytää osaamispotentiaalia EU:sta. Turvaavat asianmukaiset ja kestävät sosiaalisen suojelun ja osallisuuden järjestelmät ja lujittavat niitä. Varmistavat työmarkkinaosapuolten tuloksellisen osallistumisen päätöksentekoon sekä vahvistavat työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua.
4. Poistavat investointiesteitä, jotta voidaan kaventaa vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvissä investoinneissa vallitsevaa kuilua. Parantavat erityisesti innovatiivisten yritysten ja pk-yritysten rahoituksen saantia edistämällä siirtymää kohti pääomamarkkinaunionia. Varmistavat, että asiaan liittyville strategisille aloille myönnettävä julkinen tuki kohdennetaan siten, ettei tasapuolisia toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla vääristetä ja että pyritään parantamaan euroalueen kilpailukykyä ja avointa strategista riippumattomuutta. Jatkavat euron kansainvälisen aseman vahvistamista ja digitaalista euroa koskevaa työtä.
5. Seuraavat riskejä, jotka liittyvät tiukentuneisiin rahoitusolosuhteisiin, erityisesti omaisuususerien laatuun ja omaisuususerien mahdollisiin hinnankorjauksiin, myös kiinteistömarkkinoilla. Seuraavat pankkien ulkopuolisen rahoituksen välityksen kehitystä, jotta estetään järjestelmäriskin ja talouteen kohdistuvien kielteisten heijastusvaikutusten muodostuminen. Viimeistelevät pankkiunionin jatkamalla työtä kaikkien osa-alueiden, myös eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän, parissa.

Tehty Strasbourgissa

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*